

УДК 351:342.9

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-1-103-109

Маргарита МАКСИМОВА[©]

викладач

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА ДИТИНИ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті на основі аналізу чинного законодавства, наявних наукових, публіцистичних та методичних джерел, у тому числі закордонного досвіду, розглянуто сучасний стан адміністративно-правового забезпечення безпекового середовища дитини у сфері використання інформаційно-комунікативних технологій.

Визначено поняття інформаційної безпеки дитини як стану її захищеності, за якого гарантується реалізація конституційних прав на пошук, отримання, зберігання, виробництво, розповсюдження інформації, на недоторканність інформації про приватне життя, та відсутність ризику, пов'язаного із заподіянням інформацією шкоди їх здоров'ю та (або) фізичного, психічного, духовного, морального, інтелектуального розвитку.

Визначено деструктивні чинники, що негативно впливають на формування безпекового середовища дитини у сфері використання інформаційно-комунікативних технологій, серед яких: неформованість системи попередження ризиків і захисту прав дітей в інформаційному просторі; нескоординованість і безсистемність діяльності публічної адміністрації та уповноважених правоохоронних органів щодо забезпечення дитини в інформаційній сфері; безсистемність підвищення кваліфікації працівників освіти щодо формування інформаційно-комунікативної компетенції учнів та педагогів; неефективність наявних засобів оцінки впливу на дитину ЗМІ та комунікативних технологій залежно від віку та рівня розвитку; безсистемність реалізації публічно-правових заходів охорони й захисту дітей від інформаційної продукції, що завдає загрозу їх здоров'ю та розвитку; відсутність належного міжнародного співробітництва у сфері протидії незаконному поширенню інформації, забороненої для обігу, а також боротьби із транснаціональними злочинами проти дітей, що здійснюються з використанням інформаційних технологій; неефективність застосування заходів державного примусу, у тому числі адміністративної відповідальності, за порушення реалізації права дитини на безпечне інформаційне середовище тощо.

Розглянуто систему міжнародного та національного правового регулювання, яким забезпечується на сьогодні право дитини на безпечне інформаційне середовище. Визначено його прогалини та напрями усунення. Наголошено на необхідності адміністративно-правового забезпечення безпекового середовища дитини у сфері використання інформаційно-комунікативних технологій та запропоновано шляхи його вдосконалення на сучасному етапі розвитку громадянського суспільства.

Ключові слова: дитина, безпека дитини, інтереси дитини, загрози безпеці дитини, адміністративно-правовий захист прав дитини, суб'єкти забезпечення безпеки дитини, адміністративно-правове забезпечення, безпечне інформаційне середовище, інформаційна безпека дитини.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток інформаційного суспільства, основу якого становлять інформаційно-комунікативні технології, з одного боку, має позитивний вплив на розвиток людини, забезпечуючи вільний доступ до інформації, особливо такої, що сприяє освітньому і культурному її розвитку, а з іншого – ставить перед державою та суспільством безліч завдань, пов'язаних із реальним гарантуванням безпеки дитини в інформаційному просторі. Загально відомо, що інформаційні ресурси можуть мати і негативний вплив на фізичний і психічний розвиток дітей, формувати комп'ютерну залежність, поширювати радикалізм.

Одночасно з безумовними перевагами онлайн-соціалізація дитини актуалізує низку серйозних небезпек та специфічних загроз (віртуальний булінг, сексуальний та

© М. Максимова, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4405-2502>

maksymovarita@gmail.com

соціальний шантаж, експлуатація тощо), до опору яким багато підлітків просто не готові, що відповідно свідчить про необхідність втручання держави у процеси забезпечення безпекового середовища дитини у сфері використання інформаційно-комунікативних технологій. Проблема захисту дітей від шкідливого контенту є однією з провідних у правотворчості у царині прав людини протягом останніх десятиріч. Цим питанням, зокрема, присвячена й низка статей Директиви ЄС про аудіовізуальні медіапослуги, включно з її оновленою редакцією від 2018 року, що передбачає обов'язок платформ спільного доступу до відео захищати дітей від шкідливої для їх фізичного, ментального та морального розвитку аудіовізуальної інформації, реклами та користувачького контенту.

Незважаючи на численні зусилля зі створення ефективної системи забезпечення реалізації дитиною права на безпечні умови життя, діяльність суб'єктів адміністративно-правової охорони прав та законних інтересів дитини, в тому числі уповноважених правоохоронних органів, стикається з багатьма перешкодами у створенні безпечного інформаційного середовища та вимагає продовження досліджень, спрямованих на вироблення ефективних адміністративно-правових заходів досягнення зазначеної мети.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Важливі аспекти адміністративно-правового забезпечення безпекового середовища дитини досліджувалися багатьма відомими правниками. Не є фрагментарними вітчизняні наукові дослідження і в цьому аспекті треба віддати належне науковим працям вчених, як-от: Я. Бордіян, Ю. Ващенко, М. Грушко, А. Гришук, О. Губанова, К. Демиденко, Н. Єрмілова, В. Закриницька, Т. Кагановськ, О. Кайтанський, О. Кудрявцева, Н. Когут, Т. Кальченко, В. Крижановська, Л. Красицька, Н. Конончук, Е. Костіна, Я. Квітка, Л. Кривачук, Н. Крестовська, Л. Кожура, О. Мовчан, К. Левченко, Н. В. Логвінова, М. Легецький, О. Навроцький, В. Нагорна, Л. Наливайко, С. Несинова, Р. Опацький, О. Озель, Н. Опольська, А. Пасічник, Н. Плахотнюк, О. Паньчук, А. Пшенична, С. Поволоцька, О. Реус, С. Саблук, А. Строган, В. Тарасенко, Г. Толкачова, Н. Філіпова, Н. Хуторянська, О. Юхта. Водночас проблематика застосування необхідного набору адміністративно-правових засобів в забезпеченні інформаційної безпеки дитини потребує додаткового висвітлення.

Тому **метою** статті є характеристика на основі аналізу чинного законодавства, наявних наукових, публіцистичних та методичних джерел сучасного стану адміністративно-правового забезпечення безпекового середовища дитини у сфері використання інформаційно-комунікативних технологій та вироблення шляхів його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Одним з центральних та пріоритетних завдань, що стоять перед будь-якою демократичною державою, яка має забезпечувати максимально можливий ступінь виживання та здорового розвитку будь-якої дитини, є захист її від різних загроз, небезпек, захист моральності, а також забезпечення достатніх умов повноцінного розвитку.

В останнє десятиліття забезпечення безпечного та захищеного дитинства стало одним із основних національних пріоритетів української держави. Не випадково створення сприятливих умов для життя та розвитку дитини шляхом розроблення та затвердження мінімальних стандартів благополуччя та безпеки дитини, забезпечення її захисту від насильства, створення безпечного інформаційного простору для дітей визначено одним із головних пріоритетів забезпечення послідовної імплементації положень Конвенції ООН про права дитини, закріплених у Державній соціальній програмі «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 453 [1].

Поширеність на сьогодні сімейного неблагополуччя, жорстокого поведіння з дітьми та всіх форм насильства щодо дітей; наростання нових ризиків, пов'язаних з поширенням інформації, що становить небезпеку для дітей, можна вважати викликами сучасного українського суспільства, а тому вимагає створення ефективної системи захисту дітей та реалізації ними права на безпечні умови життя, у тому числі у сфері використання інформаційно-комунікативних технологій. Тенденція останніх двох десятиліть, що характеризується втратою моральних орієнтирів, прагненням до швидкого збагачення, поширенням культу грубої сили та жорстокості, сприяє виникненню девіантної поведінки неповнолітніх, формуванню найнебезпечніших її

проявів.

На сьогодні деструктивними чинниками, що негативно впливають на формування безпекового середовища дитини у сфері використання інформаційно-комунікативних технологій, можна назвати:

1) несформованість системи попередження ризиків і захисту прав дітей в інформаційному просторі;

2) нескоординованість і безсистемність діяльності публічної адміністрації та уповноважених правоохоронних органів щодо забезпечення дитини в інформаційній сфері;

3) безсистемність підвищення кваліфікації працівників освіти щодо формування інформаційно-комунікаційної компетенції учнів та педагогів;

4) неефективність наявних засобів оцінки впливу на дитину ЗМІ та комунікаційних технологій залежно від віку та рівня розвитку;

5) безсистемність реалізації публічно-правових заходів охорони й захисту дітей від інформаційної продукції, що завдає загрозу їх здоров'ю та розвитку;

6) відсутність належного міжнародного співробітництва у сфері протидії незаконному поширенню інформації, забороненої для обігу, а також боротьби із транснаціональними злочинами проти дітей, що здійснюються з використанням інформаційних технологій;

7) неефективність застосування заходів державного примусу, у тому числі адміністративної відповідальності, за порушення реалізації права дитини на безпечне інформаційне середовище тощо.

Отже, сучасний етап розвитку суспільства, з одного боку, характеризується зростаючою роллю інформаційної сфери, що є сукупністю інформації, інформаційної інфраструктури, суб'єктів, які здійснюють збір, формування, поширення та використання інформації, а також системи регулювання суспільних відносин, які при цьому виникають. З іншого боку, вимагає розробку пріоритетних напрямів захисту прав неповнолітніх з боку суспільства та держави від тих видів інформації, що становлять небезпеку для життя та здоров'я дітей або можуть завдати шкоди їх нормальному, духовному, психічному та фізичному розвитку.

Не випадково у сфері забезпечення інформаційної безпеки особистості особливе місце посідає саме забезпечення інформаційної безпеки дітей, як найбільш незахищених і несформованих особистостей. Саме молоде покоління потребує особливого захисту держави в сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства, і проблеми забезпечення інформаційної безпеки неповнолітніх заслуговують на особливу увагу.

У широкому сенсі термін «безпека дитини» визначається в науковій літературі як «сукупність умов і факторів, що забезпечують життєдіяльність та сталий розвиток молодого покоління, здатного протистояти соціальним та індивідуальним загрозам навколишнього середовища, цілеспрямовано реалізуючи свої основні соціальні функції, як ресурс і потенціал суспільства» [2].

Як складову загального поняття «безпека дитини» під інформаційною безпекою дитини треба розуміти стан її захищеності, за якого гарантується реалізація конституційних прав на пошук, отримання, зберігання, виробництво, розповсюдження інформації, на недоторканність інформації про приватне життя, та відсутність ризику, пов'язаного із заподіянням інформацією шкоди її здоров'ю та (або) фізичному, психічному, духовному, моральному, інтелектуальному розвитку.

Забезпечення безпечного інформаційного середовища дитини передбачає:

по-перше, належний рівень теоретичної та практичної підготовки особистості, за якого досягається захищеність і реалізація її життєво важливих інтересів та гармонійний розвиток, незалежно від наявності інформаційних загроз;

по-друге, здатність держави створити умови для гармонійного розвитку й задоволення потреб дитини в інформації, незалежно від наявності інформаційних загроз;

по-третє, гарантування, розвиток і використання інформаційного середовища в інтересах дитини;

по-четверте, захищеність дитини від різних інформаційних небезпек [3].

На сьогодні право дитини на безпечне інформаційне середовище забезпечується системою міжнародного та національного правового регулювання. На міжнародному рівні насамперед треба віддати належне Конвенції про права дитини, яка містить декілька статей про захист права дітей та підлітків на інформацію. Зокрема, у статті

13(1) право дитини вільно висловлювати свої думки містить свободу шукати, одержувати і передавати інформацію та будь-які ідеї, незалежно від кордонів в усній, письмовій чи друкованій формі, у формі творів мистецтва чи за допомогою інших засобів на вибір дитини [4].

Важливу роль у захисті права дітей та підлітків на інформацію мають також Конвенція про кіберзлочинність від 23 листопада 2001 р. (ETS No. 185), Додатковий протокол до Конвенції про кіберзлочинність, який стосується криміналізації дій расистського та ксенофобного характеру, вчинених через комп'ютерні системи від 28 січня 2003 р. (ETS No. 189), Доповідь Комітету з прав дитини «Digital media and children's rights» («Цифрові медіа і права дітей»), Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи CM/Rec(2014)6 від 16 квітня 2014 р. «Guide to human rights for Internet users» («Керівництво з прав людини для інтернет-користувачів»), а також Стратегія Ради Європи з прав дитини на період 2016–2021 років.

Характерними тенденціями забезпечення в інших країнах безпекового середовища дитини у сфері використання інформаційно-комунікативних технологій є:

по-перше, встановлення жорсткої (насамперед, кримінальної) відповідальності за виробництво і розповсюдження дитячої порнографії в комерційних цілях;

по-друге, формування законодавства та правоохоронної практики захисту дітей в Інтернеті на основі наявних «офлайн» законів та правозастосовних механізмів, які найчастіше забезпечують технічну ясність щодо процедур і підходів до розслідування і переслідування протиправних дій, скоєних в Інтернеті;

по-третє, врегулювання питань дитячої безпеки в Інтернеті на основі наявних традицій врегулювання інформаційного простору в цілому. При цьому мають місце дві моделі такого регулювання. Перша (йдеться про такі країни, як США, Велика Британія, Франція, ПАР, Бразилія, Німеччина та ін.) передбачає не жорсткі механізми регулювання інформаційного простору, надання йому певної свободи, а отже, окремі категорії контенту залишаються в цілому неврегульованими. Друга модель навпаки має значне державне втручання та цензуру до інформаційного простору (наприклад, Китай, Індонезія, Туреччина тощо) та характеризується наявністю широкого спектра способів створення та врегулювання безпекового середовища дитини в інформаційній сфері.

На національному рівні провідне місце у забезпеченні реалізації дитиною права на безпечне інформаційне середовище належить Конституції України, якою у статті 34 закріплено право кожного на інформацію. Крім Цивільного кодексу України, у статті 302 якого зазначено, що «фізична особа має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію» [5], та Закону України «Про інформацію», у статті 5 якого передбачено те, що «кожен має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів» [6], безпосереднє посилання на реалізацію дитиною права на інформацію та існування у безпечному для себе інформаційному середовищі має Закон України «Про охорону дитинства», статтею 9 якого передбачено те, що «кожна дитина має право на вільне висловлювання особистої думки, формування власних поглядів, розвиток власної суспільної активності, отримання інформації, що відповідає її віку» [7].

Законодавство у сфері забезпечення реалізації дитиною права на безпечне інформаційне середовище фактично подано двома групами нормативно-правових актів загального та спеціального спрямування. До викладених вище до першої групи також можна віднести Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 р. № 74/98-ВР; Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 9 січня 2007 р. № 537-V; Стратегію розвитку інформаційного суспільства в Україні, схвалену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р; Закон України «Про захист суспільної моралі» від 20 листопада 2003 р. № 1296-IV та ін.

Групу спеціальних правових актів інформаційного захисту дитини становить, насамперед, Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі [8]; Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988; Концепція розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня

2017 року № 1018, та Національний план заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 липня 2018 року № 530.

Важливим документом, спрямованим на перегляд пріоритетів державної політики у сфері охорони дитинства, впровадження успішних підходів зі світової практики захисту прав дітей, стала Національна стратегія реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 роки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 526-р [9]. Водночас окремі її положення мають декларативний характер та не враховують усіх аспектів захисту й виховання дітей. Проголошений принцип безпеки і благополуччя дитини як пріоритет державної політики не знайшов відображення через реалізацію завдань стратегії, насамперед щодо забезпечення інформаційної безпеки.

Так само розроблений Міністерством цифрової трансформації України проект Національної стратегії із захисту дітей в цифровому середовищі на період до 2025 року [10] не знайшов своєї реалізації, хоча є доволі прогресивним та необхідним в нинішніх реаліях, адже має стратегічний характер з огляду на достатньо обмежений інструментарій для боротьби зі шкідливим контентом в Інтернеті, що містить на сьогодні українське законодавство.

Висновки. Отже, формування правової, демократичної держави передбачає соціальну захищеність дітей, надання їм такої допомоги, яка б забезпечила благополуччя кожній дитині. Будь-які декларації про права та свободи дитини, навіть прописані в Конституції та інших численних законодавчих актах України, є збитковими, якщо не забезпечені реальними гарантіями з боку держави та суспільства. Необхідність адміністративно-правового забезпечення безпекового середовища дитини у сфері використання інформаційно-комунікативних технологій пов'язана із наявними деструктивними чинниками, що наявні в інформаційній сфері, подолання яких вбачається шляхом:

– ухвалення *Закону України «Про безпеку дитини в інформаційно-комунікаційному просторі»*, що передбачатиме комплекс правових, організаційних, інституційних, психолого-інформативних та мовно-комунікаційних заходів, спрямованих на дотримання основних принципів, викладених у базових міжнародних та спеціалізованих документах з прав дитини;

– забезпечення виконання вимог Директиви ЄС про аудіовізуальні медіапослуги в частині реалізації обов'язку платформ спільного доступу до відео захищати дітей від шкідливої для їх фізичного, ментального та морального розвитку аудіовізуальної інформації, реклами та користувацького контенту;

– удосконалення механізму взаємодії суб'єктів адміністративно-правового забезпечення безпекового інформаційного середовища дитини та перерозподіл їх повноважень задля ліквідації дисбалансу засобів та способів профілактики й припинення правопорушень у цій сфері, у тому числі за допомогою укладання угод між зацікавленими органами влади та інституціями громадянського суспільства;

– вироблення механізмів заохочення представників Інтернет-індустрії до розробки стандартів соціальної відповідальності щодо захисту дітей у цифровому середовищі, розповсюдження порнографії та інформації, що зневажає людську гідність і завдає шкоди моральному благополуччю дитини, та негайного інформування правоохоронних органів у разі виявлення шкідливого контенту тощо.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Державної соціальної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року : постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 453. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/453-2018-%D0%BF#Text>.

2. Фомченкова Г. А. Проблема становлення інститута безпеки молоді: результати нормативно-правового аналізу. *Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки*. 2014. № 9. URL : <https://docplayer.com/39139588-Problemata-stanovleniya-in>.

3. Дитинство без насилля: суспільство, школа і сім'я на захисті прав дітей : зб. матеріалів Міжнародної науково-практ. конф. ; за заг. ред. проф. О. Кікінежді. Тернопіль : Стереарт, 2014. 802 с.

4. Convention on the Rights of the Child. Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 44/25 of 20 November 1989, entered into force on 2 September 1990, in accordance with article 49. URL : <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>.

5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
6. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
7. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.
8. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі : схвалено Указом Президента України від 25.05.2020 № 195/2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>.
9. Про Національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 роки та план заходів з реалізації її I етапу : розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.08.2017. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2017-%D1%80#Text>.
10. Проект Національної стратегії із захисту дітей в цифровому середовищі на період до 2025 року. URL : https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/normative_document/2020/7.pdf.

Надійшла до редакції 01.02.2022

References

1. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi sotsialnoi prohramy «Natsionalnyi plan dii shchodo realizatsii Konventsii OON pro prava dytyny» na period do 2021 roku [On approval of the State Social Program «National Action Plan for the Implementation of the UN Convention on the Rights of the Child» until 2021] : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.05.2018. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/453-2018-%D0%BF#Text>. [in Ukr.].
2. Fomchenkov, G. A. (2014) Problema stanovleniya instituta bezopasnosti molodezhi: rezultaty normativno-pravovogo analiza [The problem of the formation of the institution of youth security: the results of legal analysis]. *Gumanitarnye, socialno-ekonomicheskie i obshestvennye nauki*. № 9. URL : <https://docplayer.com/39139588-Problema-stanovleniya-in> [in Russ.].
3. Dytynstvo bez nasyllia: suspilstvo, shkola i simya na zakhysti prav ditey [Childhood without violence: society, school and family in defense of children's rights] : zb. materialiv Mizhnarodnoi naukovo-prakt. konf. / za zah. red. prof. O. Kikinezhdii. Ternopil : Stereoart, 2014. 802 p. [in Ukr.].
4. Convention on the Rights of the Child. Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 44/25 of 20 November 1989, entered into force on 2 September 1990, in accordance with article 49. URL : <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>.
5. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 [Civil Code of Ukraine of January 16, 2003]. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. [in Ukr.].
6. Pro informatsiyu [About information] : Zakon Ukrainy vid 02.10.1992 r. № 2657-XII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>. [in Ukr.].
7. Pro okhoronu dytynstva [About the protection of childhood] : Zakon Ukrainy vid 26.04.2001. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>. [in Ukr.].
8. Pro Natsionalnu stratehiu rozbudovy bezpechnoho i zdorovoho osvitnoho seredovyscha u novii ukrainiskii shkoli, skhvaleno Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 25 travnia 2020 roku № 195/2020 [On the National Strategy for Building a Safe and Healthy Educational Environment in the New Ukrainian School : approved by the Decree of the President of Ukraine of May 25, 2020 № 195/2020]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>. [in Ukr.].
9. Pro Natsionalnu stratehiyu reformuvannya systemy instytutsiynoho dohlyadu ta vykhovannya ditey na 2017–2026 roky ta plan zakhodiv z realizatsiyi yiyi I etapu [On the National Strategy for Reforming the System of Institutional Care and Upbringing of Children for 2017–2026 and the Action Plan for the Implementation of its First Stage] : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 09.08.2017 r. № 526-r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2017-%D1%80#Text>. [in Ukr.].
10. Proyeckt Natsionalnoyi stratehiyi iz zakhystu ditey v tsyfrovomu seredovyschi na period do 2025 roku [Draft National Strategy for the Protection of Children in the Digital Environment until 2025]. URL : https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/normative_document/2020/7.pdf. [in Ukr.].

ABSTRACT

Marharyta Maksymova. Administrative and legal support of safe environment of the child in the field of use of information and communication technologies. The article is based on the analysis of current legislation, available scientific, journalistic and methodological sources, including foreign experience, the current state of administrative and legal support of the child's safe environment in the use of information and communication technologies.

The concept of information security of a child is defined as a state of its protection, which guarantees the exercise of constitutional rights to seek, receive, store, produce, disseminate information, privacy, and the absence of risk associated with information harm to their health and (or) physical, mental, spiritual, moral, intellectual development.

Destructive factors that negatively affect the formation of a child's safe environment in the use of information and communication technologies have been identified, including: the lack of a system for preventing risks and protecting children's rights in the information space; uncoordinated and unsystematic activities of public administration and authorized law enforcement agencies to protect the child in the

information sphere; unsystematic professional development of educators in the formation of information and communication competence of students and teachers; ineffectiveness of available means of assessing the impact on the child of the media and communication technologies depending on age and level of development; unsystematic implementation of public law measures to protect and defend children from information products, which threatens their health and development; lack of proper international cooperation in the field of combating the illegal dissemination of information prohibited for circulation, as well as the fight against transnational crimes against children committed with the use of information technology; ineffective application of state coercive measures, including administrative liability, for violation of the child's right to a safe information environment, etc.

The system of international and national legal regulation, which currently ensures the child's right to a safe information environment, is considered. Its gaps and directions of elimination are defined.

The necessity of administrative and legal provision of the child's safe environment in the field of information and communication technologies is emphasized and the ways of its improvement at the present stage of civil society development are suggested.

Keywords: *child, child safety, interests of the child, threats to the safety of the child, administrative and legal protection of the rights of the child, subjects of child safety, administrative and legal support, safe information environment, information security of the child.*

УДК 342.95

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-1-109-117

Світлана РИЖКОВА®

викладач

*(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, М. Дніпро, Україна)*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНО-МІГРАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ ЯК СУБ'ЄКТА ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, УЧИНЮВАНИМ ІНОЗЕМЦЯМИ В УКРАЇНІ

Розглянуто аспекти нормативно-правової основи державно-міграційної служби (далі – ДМС) як суб'єкта протидії правопорушенням, вчинюваним іноземцями в Україні. Вказано на те, що нормативно-правову основу ДМС щодо протидії адміністративним правопорушенням іноземців становить система юридичних норм, за допомогою яких держава протидіє цьому явищу, визначає компетенцію і параметри діяльності суб'єктів цієї протидії. Такі норми містяться в правових, як правило, нормативних актах різної юридичної природи і сили. Відповідний нормативно-правовий масив торкається як загальних організаційних питань діяльності ДМС України, так і стосується окремих напрямів діяльності зазначеної державної інституції. Класифікація правової основи діяльності ДМС України щодо протидії адміністративним правопорушенням іноземців в Україні дозволяє краще визначити та розкрити схему шляхів і засобів правового впливу на суспільні відносини іноземців та осіб без громадянства.

З'ясовано: внаслідок розгляду категорії джерел, що містить законодавство та підзаконні нормативно-правові акти, можна говорити про недостатню увагу питанням протидії адміністративним правопорушенням іноземців в Україні та нечіткості її визначення у правових джерелах. Стосовно ж закріплення повноважень щодо протидії адміністративним правопорушенням іноземців, можна відмітити певну фрагментарність і недостатню увагу до досліджуваного виду діяльності ДМС України. Обґрунтовано, що особливе місце нормативно-правової основи діяльності ДМС України щодо протидії адміністративним правопорушенням іноземців в Україні мають відомчі та міжвідомчі нормативно-правові акти, які можна поділити на три групи: а) відомчі, що ухвалюються ДМС України; б) відомчі, що ухвалюються МВС України, яке спрямовує і координує діяльність ДМС України щодо протидії адміністративним правопорушенням іноземців в Україні; в) міжвідомчі, що ухвалюються спільно між МВС України та іншими відомствами і забезпечують протидію адміністративним правопорушенням іноземців в Україні.

Ключові слова: *Державна міграційна служба, іноземці, підзаконні акти, нормативно-правова основа, протидія, нелегальна міграція, міграційні правопорушення.*

© С. Рижкова, 2022

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7549-7654>

revord@gmail.com